1998-ban, 85 rangsorolt ország közül a 62-dik, 2001-ben 91 rangsorolt ország közül a 69-dik helyet foglalta el. Ez Európában hátulról a harmadik, az EU-tagságra pályázó országok közül az utolsó helyet jelenti. A tanulmány következtetése: a Romániában alkalmazott u.n. antikorrupciós intézkedések messze nem gyõzték meg a nemzetközi üzleti köröket annak realitásáról. Végre tudatosítani kellene, hogy nem pusztán imázskérdésrõl, hanem a román társadalom valóságáról van szó.

A Romániában uralkodó korrupció közismert. Megnyilvánulási formáiról és ijesztõ méreteirõl könyveket lehetne írni. Sajnálatos, hogy a mai Romániában nagyobb a vágy bekerülni abba a társadalmi rétegbe amelyben korrupt módon vagyonhoz lehet jutni, mint igazságossá, becsületessé tenni a társadalmat. Pedig egyre bizonyosabbá válik, hogy ha a román társadalom morális szempontból nem tud megújulni, beláthatatlan ideig megreked az európaiság peremén, vagy még attól is eltávolodik.

Vincze György

Irodalom:

1. *Zsolnai László*: A gazdasági etika horizontja, Folyóirat füzetek/Közgazdász 37-es, 1994. december 9.

2. *Kindler József, Zsolnai László*: Etika a gazdaságban, Keraban, 1993.

3. *Török Attila, Valkó Emõke*: Etika és piac – Etikai dilemmák és intézmények gazdasági társaságokban, Valóság, 1999. december, XLII. Évfolyam 12. szám

4. *Botos Máté, Rabár Ferenc*: Gazdaság és etika – A gazdasági gondolkodás fejlõdése, Egyetemi jegyzet a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara számára, Budapest, 1998.

5. *Csurgó Ottóné, Hajdú Péter és több szerzõ*: Üzleti etika, Saldó, Budapest, 1994.

6. *Nicolae Belli*: Corupþia la români în perioada de tranziþie, suplimentul nr.151 la Economistul nr. 427/6 septembrie 1999.

România „Közép" fejlesztési régiója - helyzetkép és kilátások

România „Közép” régiója, mely földrajzilag az ország közepén helyezkedik el, hat megyét foglal magába, mégpedig Brassó, Fehér, Hargita, Kovászna, Maros és Szeben megyét, gazdasági és társadalmi szempontból elõkelõ helyen áll országunk 8 gazdasági fejlesztési régióinak sorában. Terület, lakosság és népsûrûség tekintetében egyaránt az ötödik helyet foglalja el. Az erdélyi régiók között, az Észak-Nyugat régiót a második helyen követi.

Területe 34 100 km2 (14,3%), lakossága 2646 ezer fõ (11,7%), népsûrûsége pedig 77,6 fõ/km2, 16,6 fõvel kevesebb az országos átlagnál (94,6 fõ/km2), 5,8 fõvel kevesebb az Észak-Nyugat régiónál és 13,7 fõvel több a Nyugat régiónál. A települések jellege szerint a Közép régió országos viszonylatban, városait tekintve, az elsõ helyet foglalja el, összlakosságának 60,5%-a városon és 39,5%-a vidéken él, 5,7%-al meghaladva az országos urbanizációs átlagot (54,8%).

Az említett 50 városból csak Brassó számít a nagyvárosnak az összes többi kis és közepes méretû város. Közülük csak háromnak haladja meg a lakossága a 100.000-et (Brassó, Szeben és Marosvásárhely).

A lakosság számának alakulását az elmúlt 70 évben a következõ táblázatban követhetjük:

Év	1930	1948	1956	1966
„Közép” Régió	1 747 458	1 874 078	2 077 162	2 261 082
România	14 280 729	15 872 624	17 489 450	19 103 163

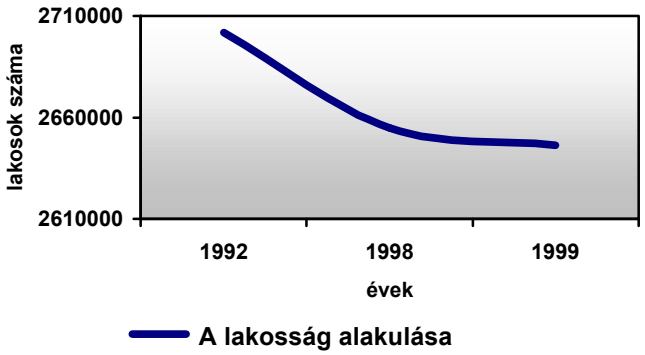
Év	1977	1989	1992
„Közép” Régió	2 604 814	2 853 529	2 701 697
România	21 559 910	23 151 564	22 810 035

Az 1970 - 80 közötti idõszakban észlelhetõ népességnövekedés a fõként Brassó megyét érintõ iparosítással, illetve ennek következményeként fellépõ betelepüléssel magyarázható. Az ezt követõ csökkenés magyarázatául nem csak a természetes szaporulat hiánya szolgál (az alacsony születések száma társítva az elhalálozások számának növekedésével) hanem a tömegesen kivándorló német kisebbség pl. Szeben megyébõl, vagy a nyugati kivándorlás növekedése, illetve az ipar hanyatlása által elõidézett vidékre való visszavándorlás.

Nemzetiségi összetételét tekintve a Közép Régió lakossága az 1992. évi népszámlálási adatok alapján a következõ összetételû: 64,6% román, 30,8 magyar, 1,3

német, 3,3 roma nemzetiségû. Figyelemre méltó, hogy Románia magyar nemzetiségû lakosságának több mint fele (51%), a német nemzetiségû lakosság 30,8% él ebben a régióban.

A lakosság számának csökkenõ tendenciája, akárcsak az egész országra, a Közép régióra is jellemzõ az utóbbi nyolc évben.

Régió szintjén a gyermekhalandóság 18,2% volt, ami az országos átlag alatti érték. A lakosság átlagéletkora váltakozik a régión belül, így Hargita megyében 32,2 év míg Brassó megyében 35 év. A régió népességének életkor szerinti megoszlása sem megfelelõ. A 15 év alattiak 19,6%-a mindössze, a 60 év felettieké 16,8%.

A régió gazdasági helyzete

A Közép régió az ország fejlesztési régiói között a hazai bruttó termék (GDP) szerint az ötödik, az egy fõre jutó GDP tekintetében pedig a harmadik helyet érte el, 7%-al meghaladva az országos átlagot. A hazai bruttó termékben való részesedése tekintetében, a maga 12,6%-val a ötödik helyen áll.

Régió	GDP összesen	Egy fõre jutó GDP		
	Mld. lej	%	ezer lej	%
Észak-Kelet	13 933,4	12,9	3678,1	76,6
Dél-Kelet	14 224,4	13,1	4823,8	100,6
Dél	15 334,5	14,1	4367,8	91,1
Dél-Nyugat	10 703,3	9,9	4405,9	91,9
Nyugat	11 720,5	10,8	5644,1	117,7
Észak-Nyugat	12 919,6	11,9	4497,2	93,8
Közép	13 632,5	12,6	5112,7	106,6
Bukarest-Ilfov	15 924,7	11,7	6879,5	143,5

Az aktív lakosság foglalkoztatottságát tekintve, a régióban meghatározó az iparban dolgozók száma 55,4 %, ezt követi a szolgáltatások 28,9 %, a mezõgazdaság és erdõgazdálkodásban dolgozók száma együttesen 15,7 %. 1999 végén a bejegyzett aktív cégek száma a régióban 70.697 volt ami azt jelenti, hogy 37,43 lakosra jut egy vállalat.A befektetett külföldi tõke szempontjából a Közép régió országos viszonylatban a harmadik helyen áll a maga 6,9 %-val.1999 végén az ipar-kereskedelem-szolgáltatások szférában foglalkoztatott aktív lakosok száma 604.297 volt. Ebben a szférában foglalkoztatott aktív lakosság ágazatonkénti megoszlása a következõ:

Ágazat	Foglakoztatott személyek száma	%-os arány
Bányászat	14 908	2,47
Feldolgozó ipar	324 796	53,75
Energetika	24 078	3,98
Építkezés	43 940	7,27
Kereskedelem	112 403	18,60
Vendéglátóipar	15 015	2,49
Szállítás	31 407	5,20
Posta, távközlés	12 463	2,06
Szolgáltatások	25 287	4,17
Összesen	**604 297**	**100,00**

Az ipar-kereskedelem-szolgáltatások szférában mûködõ aktív vállalatok bruttó beruházásainak értéke 1999-ben 20.806 miliárd lej volt. Ezen belül nagyságrendben a legjelentõsebb beruházások az energetika, gáz, víz ágazatban (8.662 mlrd. lej), valamint a feldolgozó iparban (6.667 mld. lej) történtek.

A munkanélküliek száma 2000. január 1-én 130.941 volt (ebbõl 49,6 % nõ).

A Közép régió mezõgazdasága

A mezõgazdaság mint elsõdleges(primer) gazdasági ágazat, a többi tagjelölt országtól eltérõen, Romániában az 1989 utáni változásokat követõen felértékelõdött a szekunder (ipar, építõipar) és tercier (szolgáltatások) ágazatokhoz képest. Ez természetesen a Közép régióra is érvényes.

A régió változatos természeti adottságai alkalmasak a mezõgazdaság fejlõdésére. Hegyvidéken az állattenyésztés, foként a szarvasmarha és a juhtenyésztés, dombvidéken a gyümölcstermesztés és szõlõtermesztés, a folyók mentén és a völgyekben pedig a zöldségtermesztés a jellemzõ.

A termõföld kihasználtsági mutatóit vizsgálva megállapítható, hogy 4,7%-a a termõföldnek 1998-ban parlagon maradt, ez az arány sajnos növekszik. E rendkívül káros jelenség okozója a mezõgazdasági vállalkozók anyagi erõforrásainak a hiánya, a piac szervezetlensége, az eszközök hiánya, a felvásárlási ár aránytalanul alacsony ára az eladási árhoz viszonyítva, a mezõgazdaságban foglakoztatottak elöregedése, az importból származó hasonló termékek konkurenciája.

1997-ben a régió aktív lakosságának 29,7%-a dolgozott a mezõgazdaságban és erdõgazdálkodásban, 1999-ben pedig 33,35 %-a. Az egyik legfontosabb mezõgazdasági termék amit a régióban jelentõs minõségben és hozzáértéssel állítanak elõ, az a burgonya. Románia burgonyaszükségletének nagyrészét a Közép régióban termesztik. Úgyszintén az ipari növényekbõl az országos szükséglet 17,7%-át, az országos cukorrépatermés 16,3 % -át termesztik a régióban.

A régió szarvasmarha állománya az országos állomány 14%-át teszi ki, a juhállomány pedig a 17,45%-át. A 100 gazdaságra jutó állatlétszám szempontjából a Közép régió az országos átlag felett van, a maga 68,4 szarvasmarha/100 gazdaság átlagával a második helyen áll, a 323,7 juh és kecske/100 gazdaság

átlagával pedig a kimagasló elsõ helyen.

Az állati termékek szempontjából, a régióban elõállított húsmennyiség az országos hústermelés 12,8%-át teszi ki, a tej 14%-át a gyapjú pedig a 15,3%-át.

Ami a gépesítést illeti a régióban lévõ traktorok száma 22077, melynek 92,34%- a magántulajon, az ekék száma 15659, melynek 94,39%- a magántulajdon, kultivátorok száma 4025, ennek 92,79%-a magántulajdon, vetõgépek száma 5670, öntözõ gépek száma 1171.

Az erdõgazdálkodásra vonatkozóan az összerdõk térfogata régiónkban 3458,8 ezer m3, melybõl 2200,3 ezer m3 fenyõ (63,61%-a), 884,3 ezer m3 bükk, 143,6 ezer m3 tölgy.

Közlekedés, közutak

A közép régió közúti hálózata még az országosnál is rosszabb állapotban található, akkor, amikor Románia, ebbõl a szempontból, messze allatta áll az európai átlagnak. Függetlenül attól, hogy milyen útkategóriába sorolták, a régió úthálózatának használati ideje átlagban közel 90%- al haladja meg az érvényes szabályok szerinti lejárati idõt. Ez az állapot károsan befolyásolja az utak kihasználási fokát, a forgalom folytonosságát, a közlekedési biztonságot, az üzemanyagfogyasztást és ezzel párhuzamosan, a jármûvek idõ elõtti elhasználódását.

Nagy hátránya a régiónak, mind gazadasági, mind szociális szempontból, hogy nincs közvetlenül bekapcsolva sem a nyugat-európai, sem pedig a délkelet európai úthálózatba. Területén nincs sem autópálya, sem pedig gyorsforgalmi közút. Ez az állapot, úgy tûnik, megoldódik a tervezett autópálya megépítésével, amely a jóváhagyott változat szerint áthalad a Közép régió területén (Marosvásárhely, Segesvár és Brassó érintésével). Az errõl rendelkezõ 7/1999. sz. törvény több gyorsforgalmi út megépítését és bekapcsolását irányozza elõ az esetleges autópályába, egyebek közt az észak- dél irányút, Székelykeresztúr- Székelyudvarhely- Gyímesek- Comăneºti- Bákó irányába, valamint egy, a régió tengelyét képezõ Brassó- Kovászna- Csíkszereda- Gyergyószentmiklós- Szászrégen- Beszterce érintésû gyorsforgalmi útat. Ezen útvonalak létrehozását a szomszédos érintett régiók is támogatják.

A régiónkon áthaladó úthálózat hossza összesen 8963 km, amelybõl 2028 km országút (a többi 6935 megyei vagy községi út). Az össz úthálózat mindössze 24,8%- a a korszerûsített (2227 km), de ezeknek az állapota sem felel meg a ”korszerûsített” út minõségi követelményeinek. Ezenkívül mintegy 31,8% ú.n könnyûburkolatú út (2852). A jelenjegi gazdasági- pénzügyi helyzet nem teszi lehetõvé az utak korszerûsítését, sõt a létezõ állapot fenntartását sem. Ilymódon az utóbbi években egyre inkább érezhetõ a létezõ úthálózat fokozatos elöregedése.

A Közép régió úthálózata

Megyék	**Országutak (km)**		
	Összesen	Korszerûsített	Könnyûburkolatú
Fehér	420	370	50
Brassó	396	377	19
Kovászna	183	164	19
Hargita	415	384	28
Maros	357	338	19
Szeben	257	257	-
Összesen	**2028**	**1893**	**135**

Megyék	**Megyei és községi utak (km)**		
	Összesen	Korszerûsített	Könnyûburkolatú
Fehér	1576	35	497
Brassó	952	43	456
Kovászna	649	56	312
Hargita	1042	61	271
Maros	1490	67	701
Szeben	1228	72	480
Összesen	6935	334	2717

Amint a táblázatból kitûnik, a közúti hálózat helyzete és állapota minõsíthetetlen. A közuti hálózatba besorolt utak között létezik több mint 400 km földút, ahol gyakorlatilag semmilyen útépítési és karbantartási munkálatot nem végeztek, szinte járhatatlanok. 1997-ben beindított földutak kövezési programja (577/1997 sz. kormányhatározat) lényegében nem sokat változtatott ezek állapotán (akkor régiónkban 698,7 km földút szerepelt nyílvántartásban), hiszen a kövezett földutak lejárati ideje nem több, mint 2-3 év.

A rehabilitációs terv a régió területén elõirányozza a Marosvásárhely- Segesvér- Brassó utszakasz feljavítását, amely az idén (2001) befejezõdik. A Gyulafehérvár- Nagyszeben közötti útszakasz teljes felújítása befejezõdött. Szerepel még a megyei utak fojavítása, valamint a Felsõboldogfalva- Homoródszentmárton- Okländ- Barót korszerûsítettnek minõsített, de teljesen tönkrement útszakasz átépítése. Hargita megye szemszögébõl nézve, igen fontos lenne a Fenyéd-Tekerõpatak (Székelyudvarhely- Gyergyószentmiklós) szakasz korszerûsítése, amelyrõl a jelenlegi pénzügyi helyzetben csak az elképzelések szintjén beszélhetünk, bár a mûszaki dokumentáció elkészült.

Vasúti hálózat: a régió területén áthaladó vasúthálózat hossza 1470 km, az országos hálózat 13,4%- a. Ebbõl 621 km. villamosított (az országos hálózat 15,75%- a), 402 km. duplavágányú (az országos hálózat 13,6%- a, a régió hálózatának 27,3%- a). A régión belüli villamosított hálózat részaránya 42,2%, ami az országos átlaghoz (35,9%) viszonyítva kedvezõnek mondható. Az 1000 km2 - re esõ vasúthálózat hossza 43,2 km, ami az országos átlaghoz képest (45,7 km.) valamivel alacsonyabb, és a fejlett országoktól, ahol az 1000 km2 - re esõ vasúthálózat hossza meghaladja a 110 km- t. A vasúti infrastruktúra minõsége gyenge, a hálózati karbantartás és rehabilitációs tevékenység szinte hiányzik. A vasúti közlekedés, akárcsak az egész országban nehézkes, körülményes. Minõségi állapot és forgalomhiány miatt nemcsak helyi

járatokat, de helyi jellegû vonalakat is kiiktattak a forgalomból.(Pl. Marosvásárhely- Szováta- Parajd keskenyvágányú vonal).

A lakosság szociális helyzete

Az 1989 óta jelentkezõ gazdasági hanyatlás, akárcsak az egész országban, a Közép régióban is szembeütközõ. Ennek egyenes következménye a munkanélküliség. Bár régió szinten alatta van az országos átlagnak, a régió egyes megyéiben messze túllépi az országos átlagot. A munkanélküliség leginkább a nõi munkaerõt érinti. Mindez az általános okok mellett fõleg a könnyûipar átszervezésének a következménye.

Ami a szociális segélyt illeti, a régióban a szociális konyhák száma 16, az országosnak a 11,34%-a, kevesebb mint az Észak- Nyugat régióban, ahol ezeknek száma 22, ami az országosnak a 15,60%- át jelenti.

Megyék	Szociális étkezde		Haszonélvezõk száma
	Szám	Kapacitás (helyek)	
Brassó	2	350	350
Fehér	4	430	351
Hargita	2	350	342
Kovászna	5	730	658
Maros	1	25	33
Szeben	2	550	459
Összesen	**16**	**2435**	**2193**

Az egészségügyi egységek közül az állami kórházak száma a régióban 54, az átlaghoz viszonyítva jó. Az állami poliklinikák száma a régióban 42, a magánpoliklinikáké 15 ami országos viszonylatban szintén jó eredmény. Ugyanez a állapot észlelhetõ az állami egészségügyi rendelõket, valamint a TBC szanatóriumokat illetõen is. A magánrendelõk száma nagyobb az országos átlagnál: országunk legtöbb magánrendelõje a Közép régióban található, összesen 590. A fogászati rendelõk helyzete is kitûnõ, régiónk második helyen áll Bukarest után, valamint negyedik helyen az orvosi laboratóriumok számát illetõen.

	Kórházak	Poliklinikák Orvosi rendelõk		Egészségügyi rendelõk	Egészségügyi központok
		Állami	magán		
Brassó	14	4	3	23	-
Fehér	10	-	3	27	1
Harghita	7	8	-	13	1
Kovászna	7	6	-	7	1
Maros	7	15	9	20	3
Szeben	9	9	-	27	-
Összesen	**54**	**42**	**15**	**117**	**6**

	T.B.C. szanatóriumok	Magánrendelõk	Fogászati rendelõk
Brassó	-	181	155
Fehér	2	82	70
Harghita	-	66	69
Kovászna	-	42	18
Maros	-	112	97
Szeben	-	107	101
Összesen	**2**	**590**	**510**

A kórházi ágyak száma a Közép régióban 21235, az országos átlagon fölül van, ugyanez jellemzõ a régióban dolgozó orvosokra is. Az orvosként dolgozó nõk száma több mint a férfiaké.

Megyék	Kórházi ágyak száma	Orvosok		Fogorvosok	
		Összesen	Melybõl nõk	Összesen	Melybõl nõk
Brassó	4190	1265	723	155	115
Fehér	3046	654	382	91	52
Hargita	2988	521	290	52	25
Kovászna	2312	314	189	43	22
Maros	5186	1559	1033	162	105
Szeben	3513	961	575	163	73
Összesen	**21235**	**5274**	**3192**	**666**	**392**

Az össztanulók száma a régióban 547 401, közel áll az országos átlaghoz, ami az iskola elõtt állók számát illeti, a régió negyedik helyen áll országos viszonylatban.

Megyék	Tanulók összlétszáma	Óvódások	Elemi és gimnazista	Líceumi
Brassó	13 152	14 784	69 229	23 591
Fehér	82 233	12 406	44 482	
Hargita	66 151	13 471	36 469	
Kovászna	46 016	8 446	26 346	6 694
Maros	13 123	19 674	62 992	16 460
Szeben	10 871	13 548	50 942	14 441
Összesen	**547 401**	**82 329**	**290 460**	**85 180**

A Közép régió a harmadik helyen áll az ovódai személyzet és második helyen a tanügyi alkalmazottak számát illetõen. Országos szinten 13785 könyvtár mûködik, amelybõl 1900 a Közép régióban, amelynek 773 bejegyzett olvasója van. Romániában 321 moziállallat mûködik, amelybõl 40 a Közép régióban, látógatóinak száma 587. A Közép régióban 1027 sportlétesítmény létezik amelyekben 35104 hivatalos sportoló tevékenykedik, ami országos elsõ helyet jelent.

Kilátások

A Közép régió stratégiai fejlesztésének néhány elõdleges célkitûzése az alábbiakban foglalható össze:

- A kis- és középvállakozások fejlesztése, kedvezõ üzleti feltételek megteremtése
- A turizmus fejlesztése
- Mezõgazdaság és falufejlesztés
- Az infrastruktúra, település és a szociális ellátás fejlesztése
- A környzet és a természeti örökség megõrzése

Ezek a nagyléptékû célkitûzések természetesen megannyi részletesen kidolgozott tervet jelentenek. Az Európai Unió támogatási rendszerében a nagyobb régióknak van jelentõsége. El kell fogadni tehát a statisztikai régió fejlesztésének követelményeit, úgy ahogy azt az európai közösség igényli és oly módon, hogy közös erõvel, a közigazgatási egységek együttmûködésével, az érdekek és célok egyeztetésével kidolgozott startégia megvalósulhasson. A Közép régió nem zárja ki a természetes, földrajzi kisrégiók létezését és fejlesztését, ellenkezõleg a nagyméretû és nagy távlatokban ható beruházások elõsegítik a vidék harmonikus fejlesztését.

Irodalom:

1.Románia statisztikai évkönyve (Anuarul statistic al României) 2000

2.A Közép régió fejlesztési stratégiája

Mátéffy Mária